

ԾՐԱԳԻՐ

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Հ. Յ. Դ. ԵՐԻՏ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

(ԽՄԲԱԿԱՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ)

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

1949 ԳԱՀԻԷ

4124
4429

1240

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Հ. Յ. Դ. ԵՐԻՏ, ՄԻՈՒԹԵԱՆ

(ԽՄԲԱԿԱՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ)

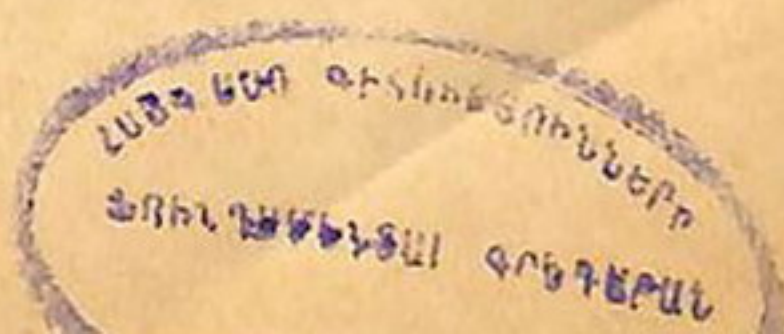
131

Երիտասարդական Միութեան դասախօսութիւնները աւելի արդիւնաւոր կ'ըլլան, երբ անոնք խմբական ժողովներու մէջ կը կատարուին: Ունկնդիրները աւելի դիւրութիւն կ'ունենան դասախօսին հարցումներ ուղղելու, բացատրութիւններ ստանալու: Իսկ դասախօսը կը կարողանայ ստուգումներ կատարել, թէ ունկնդիրները զինք ըմբռնած են:

Երիտասարդական Միութեան խումբերը բազմաթիւ ըլլալով, անոնց դասախօսները երիտասարդներէ կ'ընտրուին եւ պէտք ունին դասախօսական ծրագրի մը, որ իրենց համար մատչելի ըլլայ, դիւրութիւն տայ նիւթը բացատրելու, հասկնալի դարձնելու:

Այս մտահոգութիւններէն առաջնորդուելով կազմեցինք դասախօսութիւններու այս ծրագիրը, ուր մեծ կարեւորութիւն տուած ենք ընթերցումներուն:

Ընտրած ենք մեր լաւագոյն հեղինակները եւ

անոնց այն կտորները, որոնց նիւթը կը սատարէ երիտասարդին ազգային դաստիարակութեան, անոր ազգային ոգիին զօրացման:

Դասախօս ընկերը նախապէս պէտք է պատրաստուի՝ վեր առնելու, բացատրելու հեղինակին արտայայտած գաղափարները, զանոնք դրոշմելու երիտասարդներու միտքերէն եւ հոգիներէն ներս:

Ընտրուած կտորներու աղբիւրները յիշած ենք. բայց ցոյց տրուած գիրքերը չգտնուելու պարագային, դասախօսը քիչ մը հետաքրքրուելով նոյն նիւթը պիտի կրնայ գտնել տարրեր հրատարակութիւններու մէջ, քանի որ ծանօթ հեղինակներու գործերէն զատուած է:

ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. Երիտ. Միութեան ընկեր-ընկերունիները՝ բացի ազգային եւ կուսակցական դաստիարակութենէն՝ պէ՛տ է ունենան բարձր բարոյական (morale) եւ առողջ նկարագիր։ Այս պարագան դասախօսները տեւապէս աչքի առաջ ունենալով, դասախօսութեանց ժամանակ պիտի ջանան ներշնչել՝

1. Կարգապահութիւն.
2. Յեղափոխականի ոգի.
3. Յանդգնութիւն եւ համարձակութիւն.
4. Յարատեւ եւ անխոնջ աշխատանքի ընդունակութիւն.
5. Ճշմարտութիւն եւ արիւթիւն.
6. Գաղափարապաշտութիւն եւ զոհաբերութեան ոգի.
7. Ազատասէնչութիւն.

Այս առաքինութիւնները յատկանիւժները պէ՛տ է ըլլան դաշնակցական երիտասարդին։

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԿՈՋՈՒՄԸ

Մենք հպարտ ենք ոչ միայն հայ ժողովուրդի փառաւոր անցեալին համար, նաեւ խոր հաւատք ունինք մեր ժողովուրդի ապագային ու անոր վերելքին համար: Ապա ուրեմն հայ երիտասարդութիւնը այդ ճամբուն վրայ ունի կոչում մը իրեն վիճակուած դերը կատարելու: Յուսահատիլ երիտասարդութենէն կը նշանակէ անյոյս ըլլալ զալիք օրերուն համար:

Բայց ի՞նչ արժանիքներ փնտռել երիտասարդութեան մօտ, ի՞նչ գործեր պահանջել իրմէն, ի՞նչ պէս դաստիարակել նոր սերունդը. ո՞ւր են իր թերութիւնները ու առաւելութիւնները: Ահա նիւթեր, որոնց մասին պիտի արտայայտուի դասախօսը:

Օտարութեան մէջ հայ երիտասարդը բացառիկ ճիգ ի գործ պիտի դնէ պահպանելու իր ազգային աւանդութիւնները, իր մայրենի լեզուն, իր ազգային գիտակցութիւնը: Միտքով եւ հոգիով տեւապէս կապուած պէտք է մնայ իր ազգին ու հայրենիքին:

Երիտասարդը պէտք է ընկերային դաւանանք մը ունենայ: Պիտի շահագրգռուի հանրային կեանքով եւ իր տեղը պիտի գրաւէ ազգային պայքարի թատերաբեմին վրայ: Աշխատա՛նք, ի խնդիր ազգապահպանումի, պայքա՛ր ու կռիւ, ի խնդիր հայրենիքի լիակատար ազատութեան, ընդդէմ ամէն գոյնի թշնամիներուն:

Հայ երիտասարդութեան կռիւմին, անոր դաս-
տիարակութեան մասին երէցներ յաճախ արտայայ-
տուած են. օգտուիլ անոնց կարծիքներէն ու թելա-
դրանքներէն:

Ա. Ղ. Բ. Ի. Ի. Բ. Ն. Ե. Բ.

Երէկ եւ այսօր՝ Շ. Սուրէն, «Դրօշակ», 1925 Յուլիս

Երիտասարդ սերունդի յեղափոխական դաստիարա-

կութիւնը՝ Կ. Սասունի, «Դրօշակ», 1929 թիւ 2-89

Երիտասարդութեան կազմակերպումը՝ Ա. Ջամալ-

եան, «Դրօշակ», 1930 թիւ 301

Մտածումներ հին սերունդի մասին՝ Տարագիր, Հայ-

րենիք ամսագիր, 1935 թ. 4

Նոր սերունդի մասին՝ Ս. Պարտիզեան, Հայրենիք

ամսագիր, 1937 թ. 1

Հ. Յ. Դ. երիտասարդ սերունդի մասին, Ս. Պար-

տիզեան, Հայրենիք ամսագիր, 1935 թ. 8

Երիտասարդութիւն՝ Կ. Ղազարոսեան, Հայրենիք

ամսագիր, 1938 թ. 3

Իմ խօսքը նոր սերունդին՝ Եր. Տ. Անդրէասեան, Հայ-

րենիք ամսագիր, 1939 թ. 2

Հայ երիտասարդութիւնը եւ հայ լեզուն՝ Եր. Տ.

Անդրէասեան, Համազգ. Տարեգիրք, Գաճիլի 1936

Ինչպէս առաջնորդել հայ երիտասարդութիւնը՝ Գ.

Լազեան, «Յուսարեր», 1940 Սեպտ.

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հայ ազգային պատմութեան դասագիրքերէն
օգտուելով, երիտասարդ դասախօսը կուտայ ամ-
փոփ ծանօթութիւններ.

Հայերու ցեղային ծագումը, Արտաշէսեան հա-
րստութիւնը, Մեծն Տիգրանի կայսրութիւնը, Ար-
շակունիք, Քրիստոնեայ Հայաստան, Տաւերու գիւ-
տը, Հայաստան՝ Սասանեան տիրապետութեան տակ.
Բագրատունիք, Ռուբինեան հարստութիւն, Հայաս-
տան՝ սելճուզներու եւ թաթարներու տիրապետու-
թեան տակ:

Հայոց պատմութեան դասախօսութիւններուն
զուգընթաց, կատարել ընթերցումներ մեր հին եւ
նոր հեղինակներու գործերէն, ուր գրական շունչով
մեր ազգային պատմութենէն դրուագներ ներկա-
յացուած են:

Ա. Ղ. Բ. Ի. Ի. Բ. Ն. Ե. Բ.

Քննական պատմութիւն հայոց՝ Հ. Սահակ Տ. Մով-
սէսեան

Հայ ժողովուրդի պատմութիւն՝ Ժազ տը Մորկան,
Թարգմ. Ս. Երկանեան, Պոսթըն

Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը՝ Յ. Մանանդեան,
Երեւան

Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը՝ Խ. Սամուէլեան,
Երեւան

Քննական պատմութիւն Հայոց՝ Մ. Գարագաշեան
Պատմութիւն հին Հայերի՝ Տոլենց եւ Խաչ
Հայոց պատմութիւն՝ Ստեփան Պալասանեան
Պատմութիւն Հայոց՝ Յ. Չաքմաքճեան, Պոսթըն
Հայոց պատմութիւն՝ Արմէն Մարաշլեան, հատոր Բ.
Հալէպ, 1946

Հայաստանի պատմութեան շրջանները՝ Գ. Գիւզալ-
եան, Պէյրութ, 1946

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

Հայկի ու Բէլի, Արայ Գեղեցիկի, Արտաւազդի
աւանդութիւնները, հայոց դիցաբանութիւնը.

Սասունցի դաւիթ՝ Յ. Թումանեան

Թմկաբերդի առումը՝ Յ. Թումանեան

Սասունցի Դաւիթ՝ Կ. Սասունի, Պէյրութ 1947

Արայ եւ Շամիրամ՝ Դասպար Իփէկեան, Պէյրութ,
1948

Արա Գեղեցիկ՝ Նայիրի Զարեան, Երեւան

Արշակի մահը՝ Փաւստոս Բիւզանդ (Հայ գրականութ.
Յ. Օշական, էջ 1)

Կիլիկիոյ Թորոս իշխանի կեանքէն դրուագներ, Ծե-
րենցի գործէն (Հայ գրականութ. Յ. Օշական, էջ 45,
73, 100, 117)

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մեր երիտասարդներուն մտաւոր զարգացման ու ազգային նկարագրին կերտումին մեծապէս կը սատարէ՝ ուսուցումը մեր հին ու նոր գրականութեան:

Հայ ժողովուրդի ստեղծագործական կարողութիւնները, անոր արժանիքները, անոր մտաւոր գերակշռութիւնը բաղդատմամբ իրեն դրացի ազգերուն, պիտի գտնենք հայ գրականութեան մէջ:

Հայ գրականութիւնը կը ցոլացնէ մեր ժողովուրդի պատմութիւնը, անոր խոր ապրումները ու ցեղային տաղանդը:

Մանաւանդ օտարութեան մէջ ծնած ու մեծցած երիտասարդը, հայ գրականութեան էջերուն մէջ է որ պիտի ճանչնայ եւ պիտի սիրէ մեր ժողովուրդը, իր տառապանքով, իր երազներով, իր անմահ հաւատքով:

Նիւթին ամբողջական ծանօթացումէն ետք, երիտասարդին մէջ ազգային հպարտութիւնը թեթեւ զգացում մը պիտի չմնայ, այլ պիտի դառնայ արմատացած համոզում մը ու երիտասարդը պիտի վանէ իր մէջէն ստորադասութեան "գին որ կուգայ օտար միջավայրի ազդեցութենէն:

Մեր հին ու նոր գրականութեան ուսումնասիրութեան նուիրուած հատորներ ունինք, ստորեւ կուտանք անուններ: Դասախօսը օգտուելով այդ

գործերէն ամփոփ կերպով պիտի ներկայացնէ մեր հին եւ նոր գրականութիւնը, նորագոյնը՝ արեւմտեան, արեւելեան եւ վերջապէս արդի Հայաստանի ու Սփիւռքի գրականութիւնը: Դասախօսը հետաքրքրութիւն պիտի ստեղծէ երիտասարդ ունկնդիրներուն մէջ, որպէսզի դասախօսութիւններէն ետք անոնք կարդան հայ գրականութեան պատմութիւնը ամբողջութեամբ:

Բայց մեր երիտասարդներէն շատեր տկար են հայ լեզուի մէջ եւ կարող են դժուարանալ կարդալու գրականութեան նուիրուած ուսումնասիրութիւններ: Այդ թերին կարելի է լրացնել ընթերցումներ կատարելով մեր հին եւ նոր հեղինակներու հատընտիր գործերէն, ուշադրութիւն դարձնելով հայերէնի առողջանութեան: Դասախօսը կը վերլուծէ կարդացուած նիւթը, կը ծանօթացնէ հեղինակը ու անոր գրական գործերը:

Դասախօսութիւնները անտարակոյս խոր հետք կը ձգեն ունկնդիրին վրայ: Բայց այդ տպաւորութիւնը ժամանակի ընթացքին կը կորսուի, եթէ երիտասարդը դասախօսութիւններէն ետք ժամանակ չյատկացնէ կարդալու մեր լաւագոյն հեղինակներու երկերը: Դասախօսը իր կոչումին մէջ լրիւ յաջողած պիտի ըլլայ այն ատեն, երբ կարողանայ ընթերցումի մղել երիտասարդները:

Ա. Ղ. Բ. Ի. Ի. Բ. Ն. Ե. Բ.

Հայոց հին գրականութեան պատմութիւն՝ Մ. Արեղեան, 1944, Երեւան

- Պատմութիւն հայ մատենագրութեան՝ Եղիշէ Պատր.
Դուրեան, 1933, Երուսաղէմ
- Պատմութիւն հայոց հին գրականութեան՝ Աբր. Չա-
մինեան, 1941, Պէյրութ
- Համայնապատկեր արեւմտահայ գրականութեան՝ Յ.
Օշական, 1945, Երուսաղէմ
- Հայ գրականութիւն՝ Յ. Օշական, 1942, Երուսաղէմ
- Պատմութիւն հայ գրականութեան՝ Վրթանէս Փա-
փազեան, 1914, Կ. Պոլիս
- Պատմութիւն ԺԹ. դարու Թուրքիոյ հայոց գրակա-
նութեան՝ Ա. Արփիարեան, 1944, Դահիրէ
- Ռուսահայ գրականութեան պատմութիւն՝ Լեւոն
Մանուէլեան, 1909, Ալեքսանդրապոլ
- Ռուսահայ գրականութիւնը՝ Լէօ, Վենետիկ, 1928
- Հայ մշակոյթը եւ Հ.Յ.Դ.՝ Ա. Աբեղեան, Հայրենիք
ամսագիր, 1931, [թիւ 4
- Պատմութիւն հայոց գրականութեան՝ Հ. Աճառեան,
Բ. տպագր. Պէյրութ, 1940 (Համագգ. Օրց.)
- Հայ քանահիւսութիւնը՝ Լ. Շանթ (Լ. Շանթի երկե-
րը, իններորդ հատոր), 1946, Պէյրութ
- Քառորդ դար հայ գրականութիւն՝ Գ. Մխիթար-
եան, 1946, Դահիրէ
- Պատմութիւն հայ գրականութեան՝ Ն. Աղբալեան,
1947, Պէյրութ

ՆԻԻԹԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Աւետիս Ահարոնեան. — Ազատութեան ճանապահին (Յարգանք քեզ, Խայր, էլ մի աղօթիր, Արիւնոտ թթխմորը, Վազրիկ, Ազատութեան ոգին, Հայդուկի նոր տարին, Հազրէն, Օտար հորիզոնների տակ): Հայրենիքիս համար (հայրենիք իմ, ների՛ր ինձ, Ահազանգ, Փառք յաղթուածներին, Մեր զինուորութիւնը):

Ժողովածոյ երկերի, ա. հատոր (Պուտ մը կաթ, Փշուր մը խաց, Աքաղաղը, Մայրերը, Զարթի՛ր, Աստուած): Բ. հատոր (Մասիսը): Դ. հատոր. Իտալիայում (Վենետիկի գիշերը, Միքէլ-Անջէլոյի Մովսէսը, Վերջին դատաստանը, Վեզուվը, Ս.Ղազար կղզին, Շուէյցերական գիւղը): Հատոր Ե. (Քրիստափոր Միքայէլեան — Անդրանիկ):

Բաճճի. — Կայծեր, Խենթը, Զալալէդդին, Դաւիթ Բէկ, Սամուէլ: Այս երկերէն որոշ զուխներ կարդալ:

Խ. Աբովեան. — Վէրք Հայաստանի (հատուածներ) **Կոստան Զարեան.** — Նաւը լերան վրայ (էջ 35-37, 455-458, 542), Տատրագոմի հարսը:

Ռուբէն Զարդարեան. — Գամբռը, Լերան եղնիկին, Հօրենական տուն, Տէ՛ր, լսէ՛ մեզի, Պահակները արթուն են, Բազինին փառաբանութիւնը, Եօթը երգիչները, Ով որ սուլթան մը ունի իր հոգիին մէջ:

Խրիմեան Հայրիկ. — Պապիկ եւ Թոռնիկ, Հրաւիրակ
Արարատեան, Հայգոյժ, Վանգոյժ, Իրախտի ըն-
տանիքը, Սիրաք եւ Սամուէլ: Կարդալ գլուխներ:
Արփիար Արփիարեան. — Կարմիր ժամուց,
Լեւոն Բաւալեան. — Յեղին ձայնը, Նոր զգեստը:
Գրիգոր Զօհրապ. — Փոստալը, Ճիտին պարտքը, Է-
ջեր ուղեւորի մը օրագրէն:
Տիգրան Կամսարական. — Յարօ, Հովկուլը, Դուն մե-
զի բարեխօս, Հայկական գեղեցկութիւններ:
Զապէլ Նսայեան. — Աւերակներու մէջ, Աշուղը, Ա-
ւետիս Ահարոնեան:
Յակոբ Պարոնեան. — Հոսհոսի ձեռատետր, Ազգային
ջոջեր, Մեծապատիւ մուրացկաններ:
Մելիքն Կիւրնեան. — Պանդուխտի կեանքէն:
Նրուանդ Սումաֆեխանլեան. — Սիրենա, Սայլորդը,
Գեղամ Բարսեղեան. — Ապառնի քաղաքին խուզար-
կիչը, Գամ շինողները, Սահմանը անցնողները, Այս-
պէս պատմեց վրիժաբորբ ազատութիւնը:
Սուրեն Պարթեւեան. — Կիլիկեան արհաւիրքը, Քայ-
քայում, Պատնէշի վրայ (Արիւնի մատեանը):
Դերենիկ Դեմիրնեան. — Հայը (Հայրենիք տարեգիրք
1944):
Համասեղ. — Վարդանանք, Զալօ, Տափան Մար-
գար (Գիւղը), Սպիտակ ծիաւորը (Հայրենիք Ամ-
սագիր), Անծրեւ:
Լեւոն Սիւրմեկեան. — Ըսէք խնդրեմ, տիկիներ եւ
պարոններ (Հայրենիք Տարեգիրք, 1947, էջ 55):
Նճան Պեթկրաւեան. — Փառք Արմենական հան-
ճարին (Արդի հայ գրականութիւն, հատոր Ա.,
Փարիզ, էջ 89):
Ծերենց — Թորոս Լեւոնի, Երկունք:
Մուրացան. — Դէորդ Մարգարետունի:

ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ

Մեր նպատակը ըլլալով հայ գրականութեան հա-
շակը՝ սալ եւ նոյն ասեմ երիտասարդին մէջ հայ ոգին
զօրացնել, ընթերցումի համար նախընտրութիւն տուինք
մեր բանաստեղծներուն գլխաւորապէս ազգային շուն-
չով գրուած տողերուն:

Մկրտիչ Պեւիկեան. — Ո՛հ, ինչ անուշ, Ի բիւր
ծայնից, Մահ քաջորդւոյն, Թաղումն քաջորդւոյն:
Հայր Աւետիգ Ալիւսան. — Լուսնկան գերեզմանաց հա-
յոց (Հայ գրականութիւն՝ Յ. Օշական, էջ 283).
Պլպուլին Աւարայրի, Ողբամ զքեզ, հայոց աշխարհ,
Մասիս ու սարերն, Հրազդան, Շուշան Շաւար-
շանայ:

Պետրոս Իուրեան . — Լեակը, Տրտունջք, Իմ մահը,
Վիշտք հայուն:

Միքայիլ Նալպանդեան. — Մեր հայրենիք, Մանկու-
թեան օրեր, Լուսին, Օշական:

Գամառ-Քաթիպա. — Արաքսի արտասուքը, Մեծ, Օ-
րորոցի երգ, Յոյս, Երգ:

Սմբատ Շահազիզ. — Գարունը եւ ամառը Հայաստա-
նում, Երազ:

Յովհ. Թումանեան. — Լուսաւորչի կանթեղը, Փարւա-
նա, Անուշ, Պօէտն ու Մուսան, Հին կռիւր:

Աւետիք Իսահակեան, — Հայաստանին, Բանաստեղ-
ծութիւններ:

Ասով Եսեմեանեան (Սիամոնթո). — Հայորդիներ, Կար-
միր լուրեր քրեկամէս, Զաւակը, Խեղդամահ,

Յաղթանակ մը), Հոգեվարքի եւ յոյսի ջահեր (Ասպետին երգը):

Դանիէլ Վարուժան.— Յեղին սիրտը (Հայրենիքի ոգին, Կարմիր հողը, Ծեր կռուները, Կիլիկեան մոխիրներուն, Պատուէր, Դիւցազնի մը սուրին, Վիրաւորը):

Արշակ Զօպանեան.— Մայր Հայաստանին (Հայ գըրականութիւն՝ Յ. Օշական), Գրիգոր Նարեկացի: Վահան Թեֆեան.— Եկեղեցին հայկական (Հայրենիք Տարեգիրք, 1943, էջ 102):

Միսաք Մեծարեան.— Մթնշաղը, Ինչ արբեցութեամբ, Զմրան պարզ գիշեր, Այգերգ, Զուրէն դարձին, Ըլլայի՛, Ըլլայի՛:

Վահան Տերեան.— Արարատին, Յնորք, Նայիրի:

Մասթոս Զարիֆեան.— Խենթը, Զըսի՞, Խաղաղութիւն:

Ա. Ծառուկեան.— Հէ՛յ ջան, Երեւան:

Մ. Իսխան.— Հայաստան:

Արմեն Անոյե.— Դարերու երգը:

Հայաստանի քանաստեղծներէն. -- Եղիշե Զարեան, Ալազան, Յովն. Շիրազ, Գուրգեն Մահարի, Սողոմոն Տարօնցի, Սարմեն, Սիլվա Կապուսիկեան (տես Հայրենիք Տարեգիրքի 1944-48 հատորները), Ակսել Բակունց, Վաղարշակ Նորեանց, Գեղամ Սարեան, Մարիեքքա Շահինեան, Մկրտիչ Արմեն, Նայիրի Զարեան, Արազի, Աղաւնի (Արդի գրականութ., հատոր Գ., Փարիզ), Առոս Գրաւի:

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն

Հայրենիքը սիրելու, անոր ծառայելու եւ անոր պայքարին մասնակից ըլլալու համար պէժ է զայն նանչնալ: Երիտասարդը փոքր ճիգով մը կրնայ լաւապէս ծանօթանալ արդի ու պատմական Հայաստանին:

Դասախօսը օգտուելու է ամենէն առաջ աշխարհագրութեան դասագիրքերէն, ապա ընթերցումներ կատարելու է զանազան հեղինակներէ, որոնք կը նկարագրեն Հայաստանի բնութիւնը եւ պատմական վայրերը: Առանձնապէս պէժ է վեր առնել Հայաստանի հողային պահանջները (Թուրքիայէն) եւ վիճելի հողամասերը (Կովկասի մէջ):

Ս. Ղ. Բ. Ի. Ի. Բ. Ն. Ե. Բ.

Երեւանի բերդը՝ Խ. Արուսեան, Հայ գրականութիւն՝ Յ. Օշական, էջ 582:

Նարեկայ վանք՝ Գարեգին Եպս. Սրուանծտեանց, Հայ գրականութ.՝ Յ. Օշական, էջ 11:

Կիլիկիա՝ Ն. Ռուսինեան, Հայ գրականութիւն՝ Յ. Օշական, էջ 339:

Հայաստանի կլիման՝ Ղեւոնդ Ալիշան, Հայրենի Աշխարհ (Ե.) էջ 82:

Հայաստան՝ (ուղեւորութիւններ եւ ուսումնասիրութիւններ), 2 հատոր, Լինչ:

Հայաստանի լեռներու աւանդութիւնները՝ Սուրէն Բաբայեան, Գահիրէ, 1931:

Կովկաս (երկիրը, ժողովուրդը եւ պատմութիւնը)՝ Ա. Գիւլիսանդանեան, Փարիզ, 1942:

Հայաստան՝ Դ. Մեսրոպ, Կ. Պոլիս, 1919:

Արդի Հայաստանի վիճելի հողամասերու մասին յօդուածներ ունի Ռուբէն Դրօշակի 1925-1927ի թիւերուն մէջ:

Հայաստանի ներքին սահմաններու հարցը, Հայրենիք Տարեգիրք, 1944, էջ 165:

ՀԱՅ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Երկու եւ կես դարու պատմութիւն ունի հայ ազատագրական շարժումը: Ժամանակագրական կարգով
սալ դեպքերը եւ շարժման ականաւոր դեմքերը:

Հայութեան ազգային, բաղախական, մշակութային զարթոնքը եւ անոր յաջորդող լեղափոխական շարժումը: Օսմանեան եւ ռուսական պետութիւններու բռնական վերաբերմունքը: Հայ պահպանողական դասին ձեռնպահութիւնը ազատագրական շարժման մեջ:

Հայութիւնը իր սեփական փրփնով ու արիւնով
սիրացաւ իր հայրենիքին եւ կը ձգտի Միացեալ, Անկախ
եւ Ազատ Հայաստանի իրագործումին:

Մեր վարժաւաններէն ներս նոր սերունդին այս
նիւքը կը դասաւանդուի՝ ընդհանրապէս պատշուղա-
կան ոգիէ մը առաջնորդուած: Լրացնել այս բերին:
Օտար պետութեան մը շնորհին կարելի չէ վերագրել
կենսունակ ու բազարի ազգի մը մղած դարաւոր պայ-
քարը ի խնդիր հայրենիքի ազատութեան:

Դասախօսել հետեւեալ նիւքերու մասին.

1. Իսթայկլ Օրի.
2. Դաւիթ Բեկ.
3. Յովսէփ Էմին.
4. Շահամիր Շահամիրեան:
5. Յովսէփ Արֆ. Արդութեան, Ներսէս Աճաւա-
կեցի.
6. Ազգ. Սահմանադրութիւն եւ իր հիմնադիր-
ները: Պոլոժենիա:

7. Հայկական հարսահարութիւններ եւ բարե-
նորոգումներու ձեռնարկներ.
8. Ներսէս Վարժապետեան, Խրիմեան Հայրիկ.
9. Հայ յեղափոխական կուսակցութիւններ.
10. Ինքնապաշտպանութեան կռիւներ Թուրքիոյ եւ
Կովկասի մէջ.
11. Ռուսերուրք պատերազմներ 1827ին, 1853ին,
1877ին, 1914ին: Այս դեպքերուն եւ այս առ-
թիւ կնիւած դաշնագիրներուն դրական եւ
բացասական ազդեցութիւնը հայ ազատագրա-
կան շարժման վրայ.
12. Հայաստանի Հանրապետութեան ծնունդը, զար-
գացումը, Լեւոն - Սթալին դեկրետը, Սեւրի
դաշնագիր, նախագահ Ռւիլարնի իրաւաբա-
րութիւն.
13. Քեմալական եւ բոլշեւիկեան արշաւանք Հա-
յաստանի դէմ, Հայաստանի խորհրդայնացում,
Փետր. 18.
14. Հայաստանի եւ Սփիւռքի հայութեան այսօր-
ուան ազգային ձգտումը:

Ա. Ղ. Բ. Ի. Ի. Բ. Ն. Ե. Բ.

Հայկական շարժման նախապատմութիւնը՝ Միք. Վա-
րանդեան, Ժրնեւ:

Հ. Յ. Դ. պատմութիւն, Մ. Վարանդեան, Փարիզ:

Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումը եւ զարգա-
ցումը՝ Ա. Խատիսեան, Աթէնք:

Հայաստանի Հանրապետութիւն՝ Մ. Վրացեան, Պոսթըն:

Մայիս 28՝ հրատարակութ. Եւրոպայի Կ. Կ.ի, Փարիզ:

Հայաստան եւ հայ դասը՝ Գ. Լազեան, 2 հատոր, Գա-
հիրէ:

Մեր անկախութիւնը՝ **Լ. Շանթ, Պոսթըն:**
Հայաստանի անկախութիւնը՝ **Վ. Նաւասարդեան, Գա-**
հիրէ:

Ռուսահայերի հասարակական զարգացումը՝ **Դ. Անա-**
նուն, Վենետիկ:

Հայ քաղաքական մեքի զարգացումը՝ **Դ. Գիւզալեան,**
Փարիզ:

Հայերու մասնակցութիւնը համաշխարհային պատե-
րազմին՝ **գօրավար Ղորղանեան (Հայրենիք ամս.,**
1927, թիւ 10էն 1928 թ. 6):

Բազուի հերոսամարտը՝ **Ս.Մ. Էլչեան, 1925 թ. 7-12:**

Վանի հերոսամարտը՝ **Օննիկ Մխիթարեան:**
Վանի քաղաքամիջի կռիւները՝ **Հ. Կոսոյեան, Հայրե-**
նիք ամս., 1928 թ. 9-12, 1, 2, 1929 թ. 3-6:

Վասպուրական՝ **Հրատարակութիւն Վասպուրականի**
Հայրենկոց. Միութեան:

Փետր. 18՝ **հրատարակութիւն Բրակայի Հայ Ուսա-**
նող. Միութեան:

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀՈՍԱՆՔՆԵՐ

Արդի մարդկային ընկերութեան մէջ զօրաւոր
երեք հոսանքներ կան. դրամատիրութիւն, ընկեր-
վարութիւն եւ համայնավարութիւն:

Երիտասարդին բացատրել այս երեք հոսանք-
ներուն էական տարբերութիւնը իրարմէ:

Դրամատիրութեան հիմը դրամագլուխի ազա-
տութիւնն է, անոր անկաշկանդ գործունէութիւնը,
զերծ որեւէ սահմանափակումէ: Ան կ'ընդունի, որ
պետութեան էական պարտականութիւնն է պաշտ-
պանել դրամագլուխի, սեփականութեան անձեռն-
մխելիութիւնը: Մրցակցութիւնը մարդոց միջեւ կը
նկատուի յառաջդիմութեան մեծագոյն սատարը:
Դրամատիրական կարգեր ունեցող ամենէն տիպար
երկիրը Մ. Նահանգներն են:

19րդ դարու ընթացքին հաղորդակցութեան մի-
ջոցներու, ճարտարարուեստի եւ առ հասարակ գի-
տութեան արագ զարգացումով մեծապէս աւելցաւ
բանուորութեան թիւը, երկրորդ՝ դրամագլուխի կու-
տակումը ահռելի չափերու հասաւ: Բայց այս հա-
րստութիւնը իր հետ միասին չարիք բերաւ — տնտե-
սական տագնապ եւ գործազրկութիւն: Անցեալին
մարդկութիւնը սովի, թշուառութեան կ'ենթարկուէր
չկարողանալով բնութեան բարիքներէն պէտք եղած
կերպով օգտուիլ: Այս անգամ տնտեսական տագ-
նապներ յառաջ սկսան գալ գերարտադրութեան հե-
տեւանքով: Այսպիսով անբաւարար էին տնտեսական

օրէնքները, դրամատիրութեան ըմբռնումը՝ արտադրութեան բաշխումը կատարելու այնպէս որ աշխատաւորութիւնը օգտուէր իր աշխատանքի արդիւնքէն ու չմատնուէր թշուառութեան:

Այս երեւոյթին զուգընթաց՝ ուսումը, գիտութիւնը աւելի տարածուեցան ժողովրդական զանգրւածներու մէջ: Սեփականագուրկ, աշխատաւոր դասակարգը դարձաւ աւելի գիտակից, պահանջելով որ դրամագլուխի տիրապետութեան փոխարէն հաստատուի աշխատանքի տիրապետութիւնը: Այս շարժումէն է, որ յառաջ եկաւ ընկերվարութիւնը:

Ներկայիս եւրոպական երկիրներ, մասնաւորապէս Մեծն Բրիտանիա կ'առաջնորդուին ընկերվար սկզբունքներէն: Սահմանափակուած է դրամագլուխի ազատ գործունէութիւնը: Դրամատիրական կարգերէն աստիճանաբար դէպի ընկերվար կարգեր կ'ընթանան եւրոպական երկիրներ: Ժողովրդական ազատ քուէարկութեամբ, շատ մը երկիրներու մէջ իշխանութեան գլուխ եկած են ընկերվար կուսակցութիւններ: Նոյնիսկ բացարձակ դրամատիրական կարգեր ունեցող Ռ. Նահանգները պետական նոր օրէնսդրութիւններով կը ջանան պաշտպանել աշխատաւորութիւնը դրամատիրութեան շահագործումներուն դէմ:

Երրորդ հոսանքը համայնավարութիւնն է, որ 1917ի հոկտեմբերեան յեղափոխութեամբ Ռուսաստանի մէջ իշխանութեան գլուխ անցաւ: Չարական միապետութիւնը փառած էր եւ դիւրութեամբ տապալեցաւ: Համայնավարութեան նպատակը եղաւ մէկ կուսակցութեան տիրապետութիւնը հաստատելու բռնի միջոցներով եւ մէկ ոստումով հասնիլ ընկերվար կարգերու իրականացումին: Մանաւանդ

ռուս երկրին եւ ժողովուրդին յետադէմ վիճակը ա-
ւելի դժուարացուցին համայնավարութեան ծրա-
գիրներու գործադրութիւնը, թէեւ միլիոնաւոր մար-
դոց կեանքին վերջ տրուեցաւ տնտեսական նոր օ-
րէնքներու կիրառումը քաղաքին եւ գիւղին մէջ
ապահովելու համար: Համայնավարութիւնը կը հա-
ւատայ նաեւ, որ աստիճանաբար վերջ պիտի գտնեն
ազգութիւնները: Ան բոլոր երկիրներու մէջ քաղա-
քացիական կռիւներ հրահրելով, կը յուսայ ստեղ-
ծել միջազգային յեղափոխութիւն եւ անոր միջոցով
համայնավարութեան յաղթանակը ապահովել:

Թէեւ երեսնամեակ մը անցաւ, երբ համայնավար
կուսակցութիւնը իր դիկտատուրան հաստատեց
Ռուսաստանի մէջ ու քանդեց դրամատիրական
կարգերը, բայց չկարողացաւ աշխատաւորութեան
կենցաղը բարձրացնել այն աստիճանին, ուր հասած
է եւրոպական եւ ամերիկեան աշխատաւորութիւնը:

2. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Դաշնակցութեան պատմութիւնը հայ ազատագրական շարժման ետեւեւ մասն է, սերտօրէն իրարու շաղկապուած: Բայց երիտասարդը պէտք է ծանօթանայ Դաշնակցութեան հիմնադրութեան, անոր գաղափարներուն, ծրագրին, կանոնագրին, կատարած գործերուն եւ այսօրուան ձգտումներուն: Դաշնակցութեան ուժին գաղտնիքն է իր հետապնդած ազգային իտեալը: Դաշնակցութեան դէմ հալածանք ու թշնամութիւն՝ հայութեան թշնամի պետութիւններու կողմէ: Շահուած ազգային փառաւոր յաղթանակներ Դաշնակցութեան ղեկավարութեան ներքեւ:

Պարբերականներու մէջ առատ նիւթ կայ եւ առանձին հրատարակութիւններ լոյս տեսած են Դաշնակցութեան պատմութեան ու հերոսներու կեանքին նրբւիրուած:

Դասախօսք առանձին էջեր կարդալու է ստորեւ մեր յիշած աղբիւրներէն, մղելու համար երիտասարդը կարդայ անոնց ամբողջութիւնը եւ նման ուրիշ հրատարակութիւններ:

Ա. Դ. Բ. Ի. Ի. Ր. Ն. Ե. Ր

Հ. Յ. Դ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ՝ Միք. Վարանդեան:

Հ. Յ. Դ. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ՝ Ռուբէն:

ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ Հ. Յ. Դ. ԵԱՆ ՍԱՍԻՆ՝ Հանգոյց (Ն. Ս. Ղրաւեան):

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄՏՔԵՐ՝ Քր. Միքայէլեան,
ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՈՒՂԻՆ, Հ.Յ.Դ.ԱՆԵ.
ԼԻՔԸ, ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԼԻԿԻՏԱՑԻԱՆ՝ Վ. Նաւա-
սարդեան:

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԵՄՔԵՐ՝ Գ. Լազեան:
ԴԻՒԱՆ Հ.Յ.Դ.ԵԱՆ՝ Ս. Վրացեան, 2 հատոր, Դրօշակ
ամսագիր:

ԳԻԾԵՐ Հ. Յ. Դ.ԵԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ.

ԿՈՒԿՈՒՆԵԱՆԻ ԱՐՇԱԽԱՆՔԸ (Հայրենիք Ամսագիր, 1923
թ. 5-11, 1937 թ. 2, 1934 թ. 3-12, 1935 թ. 1-3)
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԻ ԳՐԱԽՈՒՄԸ (Հայրենիք Ամսագիր,
1926, թիւ 3):

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԽԱՆՔԸ (Հայրեն. Ամս., 1929 թ. 7,
1937 թ. 9-12, 1933 թ. 10, 12, 1933 թ. 10):

ՏԱՐՍՆԻ ԵՒ ՍԱՍՈՒՆԻ ԿՈՒԻՆԵՐԸ (Ռ.ի Եւ Վ. Փ.ի
յուշերը):

ԵՂՏԸԶԻ ՄԱՀԱՓՈՐԶԸ (Հ.Յ.Դ. Պատմ.):

ՀԱՅ-ԹԱԹԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒԻՆԵՐԸ (Աբր. Գիւլիսի հատորը):
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԳՈՅՔԵՐՈՒ ԳՐԱԽՈՒՄԸ, ԴԵՊԻ ԿՈՒԻ
(Է. Ակնունդ):

ԱՀԱՔԵԿՈՒՄՆԵՐ (Թալեաթ փաշայի դատավարութիւնը,
ձիւանւելի դատվ.ը):

Յ Ո Ւ Շ Ե Ր . —

ՔՐ. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ՝ (Հայր. Ամս. 1924 թ. 10):

ԱՆԴՐԱՆԻԿ՝ (Հայրեն. Ամս., 1930 թ. 4-12, 1931 թ.
7-11):

ՎԱՐԴԱՆ՝ (Հայր. Ամս., 1936 թ. 12, 1937 թ. 1-3):

ԱՐՄԷՆ ԳԱՐՕ՝ (Հայր. Ամս. 1923 թ. 7-12):

ԱՐԱՄ՝ (Հայր. Ամս., 1932 թ. 1-2, 1933 թ. 3-12):

ՀԱՅ ԿՆՈՋ ԴԵՐԸ ԱՆՑԵԱԼԻՆ ՈՒ ՆԵՐԿԱՅԻՍ

Հ. Յ. Դ. ԵՐԻՏ. Միութիւնը ունի ընկերուհիներու առանձին խումբեր, որոնք դասախօսութիւններու այս ծրագրէն լրիւ կերպով կ'օգտուին: Ասկէ զատ, ծանրանալու ե նուիրական կոչումին վրայ, որ կինը ունի ընտանիքէն ներս, ազգի մը պահպանումին, յարատեւութեան ու շահուած ազգային յաղթանակներուն մէջ:

Առանձնապէս վեր առնել հայ կնոջ կատարած դերը հայոց պատմութեան եւ նորագոյն շրջանի յեղափոխական շարժումներէն ընթացքին:

Կինը՝ ըլլալով մայր՝ կը հանդիսանայ մանուկին առաջին դաստիարակը. առաջին ազգային գործիչը:

Ընկերներու խումբերէն ներս ալ դասախօսները պէտք է շեշտեն ու բացատրեն հայ կնոջ կատարելիք դերը: Մեր երիտասարդութիւնը պէտք է համոզուի, որ կինը հաւասար իրաւունքներ ունի մարդուն հետ՝ անհասական, ընկերային եւ քաղաքական տեսակէտէն: Եւ երկու սեռերու միջեւ գոյութիւն պէտք չէ ունենայ հինցած մտայնութիւններու եւ սովորութիւններու բացած անջրպէսը: Բոլոր նպատակները միասնաբար պէտք է հետապնդել:

Ա Ղ Բ Ի Ի Ր Ն Ե Ր

Հայուհին պատմութեան առջեւ՝ Հ. Վարդան Վ. Հացունի, Վենետիկ, 1936, (էջ 299, Քաջուժեան մէջ)
Յեղափոխական հայուհիներ՝ Աբր. Դիւլխանդանեան,

- Փարիզ, 1939
Գիւլիգար՝ Արմենուհի Տէր Կարապետեան (Գեւոր-
եան) Փարիզ, 1946
Հայաստանը եւ հայ կինը՝ Մ. Մինասեան, Հայրենիք
Ամսգ., 1926, [թիւ 3
Նշանաւոր կիներ հայոց անցեալ պատմութեան մէջ՝
Հայրենիք Ամսգ., 1936, [թ. 8. 10
Հայ կինը հայկական ճարտարապետութեան մէջ՝ Ս. Կոզ-
եան, Ամենուն Տարեցոյցը, 1925
Հռո կինը՝ Ա. Ահարոնեան (Ամբողջական երկեր, հա-
տոր Գ.)
Մարո՝ (Մարիամ Մակարեան)՝ Ա. Նորեան (Դրուագ-
ներ Հ. Յ. Դ. գործունէութիւնից)
Հրաւիր կինը՝ (Ժան տ'Արք)՝ Մ. Վարանդեան, Հայր.
Ամսագիր, 1929, [թ. 2

ՄԵՐ ՀԱՐԵՒԱՆՆԵՐԸ

Հայաստան շրջապատուած է զանազան ազգութիւններով: Մեր երկիրը հինէն ի վեր մեծ պետութիւններու արշաւանքներուն թաւոր դարձած է արեւելքէն, արեւմուտքէն, հիւսիսէն ու հարաւէն: Այդ արշաւանքներէն տուժած են եւ կը տուժեն նաեւ հայերու բախտակից հարեւան ժողովուրդները:

Մեր հարեւանները, ըլլան բարեկամ կամ թշնամի, պարտաւոր ենք ճանչնալ, նոյնպէս անոնց երկիրը, պատմութիւնը եւ ազգային ծգտումները:

Թուրքեր, թաթարներ, ռուսեր, վրացիներ, քիւրտեր, պարսիկներ եւ արաբներ:

Թուրքեր, Թաթարներ

Երիտ. Թուրքիան եւ Հայերը՝ Ե. Թուփեեան, Թիֆլիս
Օսմանեան կայսրութեան անկման պատճառները՝
Ասում, Կ. Պոլիս

Հայ-թրքական կնճիռը՝ Ռուբէն, Քահիրէ
Միացեալ եւ անկախ Թուրանիա՝ Զարեւանդ, Պոսքրն
Թուրքիոյ անդամահատութիւնը — Ուր կ'երթայ

Թուրքիա՝ Ռ. Տօնապետեան, Ռուբէն, Քահիրէ
Հայաստան եւ Ազրայէջան՝ Ռուբէն, Հայրենիք Ամսագիր, 1927, ք. 8

Հայ-Ազրայէջան յարաբերութիւններ, Ա. Աբեղեան,
Հայրենիք Ամսագիր, 1929, քիւ 11

Ռուսեր

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը եւ Կովկասի

Հայք 19րդ դարում՝ Ա. Դ. Երիցանց, Թիֆլիս

Կովկասեան վերքեր՝ Է. Ակնունի, Ժընեւ

Բողոքի ծայնը՝ Է. Ակնունի, Ժընեւ

Հայոց հարցի վաւերագրերը՝ Լեօ, Թիֆլիս

Հայաստան եւ Հայ Դատը՝ Գ. Լազեան, Գահիրէ

Պատմական հարիւրամեակը՝ Ս. Վրացեան, Հայրենիք

Ամսագիր, 1928, թիւ 1, 2

Ցարական Ռուսաստանը եւ Կովկասահայութիւնը՝

Ա. Խոնդկարեան, Հայր. Ամս., 1930 . թ. 5, 6

Խորհրդային քաղաքականութիւնը հայկական հար-

ցում՝ Վ. Նաւասարդեան, Հայր. Ամս., 1937, թ. 10

Վրացիներ

Պատմութիւն վրաց՝ Ջուլանցիր, Վենետիկ

Հայ - վրացական յարաբերութիւններու բրորւեմը՝

Բ. Իւխանեան, Թիֆլիս

Հայ-վրացական կնճիռը՝ Ա. Ջամալեան, Հայրենիք

Ամս., 1928, թ. 6-12

Վրաստանը հիւսիսի եւ հարաւի միջեւ՝ Դաւիթ Վաչ-

նացե, Պոսքըն

Վրաստանի անկախութիւնը՝ Աւալով, Հայրենիք Ամ

սագիր, 1934, թ. 5

Հայաստան, վրաստան եւ Արեւմուտք՝ Ա. Ահարոն-

եան, Հայրենիք Ամսագիր, 1933, թ. 5

Քիւրսեր

Քիւրտահայ պատմութիւն՝ Յակոբ Շահպաղեան, Կ.
Պոլիս

La Question Kurde, Հօյպունի հրատարակք., Գահիրէ
Հայ քրտական համերաշխութեան փորձեր (Հ. Յ. Դ.
Պասւմ., Մ. Վարանդեան, էջ 254)

Քիւրտերը եւ Հայերը՝ Ռուբէն, Դրօշակ, 1925, քիւ
243, 244

Կ. Սասունիի յօդուածաշարքը՝ Հայրենիք Ամսագիր,
1929 թիւ 1, 2, 1930 թ. 3-12, 1931 թ. 5-7

Քրտական ազգութեան նկարագիրը եւ ցեղակցական
յարաքերութիւնները հայոց հետ՝ Ա. Ալպօյանեան,
Հայրենիք Ամսագիր, 1931 ք. 10

Պարսիկներ

Իրանի հերոսները հայ ժողովուրդի մէջ՝ Խալաթ-
եանց

«Յուսաբեր»ի բացառիկը Ֆիրտուսիի նուիրուած,
1935 Յուլիս 6

Հ. Յ. Դ.ը եւ պարսկական շարժումը՝ Հ. Պանիրեան,
Դրօշակ, քիւ 258-262

Սգապսակ եփրեմին՝ Կ. Պոլիս, 1912

Քաղաքական հոսանքները Պարսկաստանում՝ Դրօ-
շակ, 1932, քիւ 320

Իրանի եւ Թուրանի բարենորոգումները՝ Ռուբէն,
Հայրենիք Ամսագիր, 1929, ք. 9

Արաբներ

- Իսլամը եւ Հայերը՝ Մ. Տեպէսեան, Հայրենիք Ամսագիր, 1932 թիւ 11, 12, 1933 թիւ 1-12
- Հայ եւ արաբ հնագոյն յարաբերութիւնները՝ Յ. Քիւրեան, Վեմ, ԺԹ
- Վէճֆայաթ էլ Աւեան՝ Իպն Խալիֆան, քարգմ. Գ. Մըսրլեան, Գահիրէ
- Հայ եւ արաբ գեղարուեստի յարաբերութիւններ՝ Յ. Քիւրեան, Փարիզ
- Ցուցակ Հայաստանի ոստիկաններու՝ Կ. Յ. Բասմաջեան, Ամեն. Տարեցոյց, 1927
- Արաբ ճարտարապետութիւն՝ Կ. Պալեան, Գահիրէ
- Իսլամը հայ մատենագրութեան մէջ՝ Բաբգէն Եպս., Վիեննա

Վ Ա Ր Զ Ա Զ Ե Ի Ե Ր

Ազգերու յառաջդիմութեան մեջ պետական կազմակերպութիւնը մեծ նշանակութիւն ունի: Ազգերու ներքին եւ միջազգային կեանքին մեջ ներկայիս բուն պայքար կը մղուի բռնապետական վարչաձեւերուն դէմ: Ժամանակի ընթացքին բացարձակ միապետութիւնները տեղի տուին եւ հաստատուեցան Սահմանադրական Միապետական վարչաձեւեր, ուր միապետի կողքին կայ ժողովուրդէն ընտրուած խորհրդարանը: Բազմաթիւ երկիրներու մեջ, ինչպէս Հիւսիսային, Հարաւային Ամերիկաներ, Ֆրանսա, Զուիցերիա, գոյութիւն ունին հանրապետութիւններ:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի ստեղծած ճնշեսական եւ ընկերային քառսին հետեւանով յառաջ եկան բռնապետական նոր վարչաձեւեր. պոլեւիզեան, նացիական եւ ֆաշական: Ծանօթանալ մասնաւորապէս պոլեւիզմի պրոլետարական դիկտատուրայի սկզբունքին, մանաւանդ որ բռնապետական այդ վարչաձեւը պատրաստուած է Հայաստանին, հակառակ հայ ժողովուրդի կամքին:

Ա Ղ Բ Ի Ի Ր Ն Ե Ր

Համայնավարութիւնը եւ համաշխ. յեղափոխութիւնը,

Հոսանքներ, Բողոքը նորագոյն պատմութեան մեջ՝ Մ.

Վարանդեան

Ընկերվար Միջազգայնականները եւ ննուած ժողո-

վուրդները՝ Վ. Լեվինսկի

Պոլշեւիզմը եւ Ընկերվարութիւնը՝ Լեոն Պլոււմ

Սահմանադրական կառավարութիւնները՝ Յ. Յ. Չափ-
մաֆնեան

Ընկերվարութիւնը եւ Դեմոկրատիզմը՝ Վ. Նաւա-
սարդեան

Պետութիւն եւ Յեղափոխութիւն՝ Ն. Լենին, քարգմ.
Վ. Տերեան

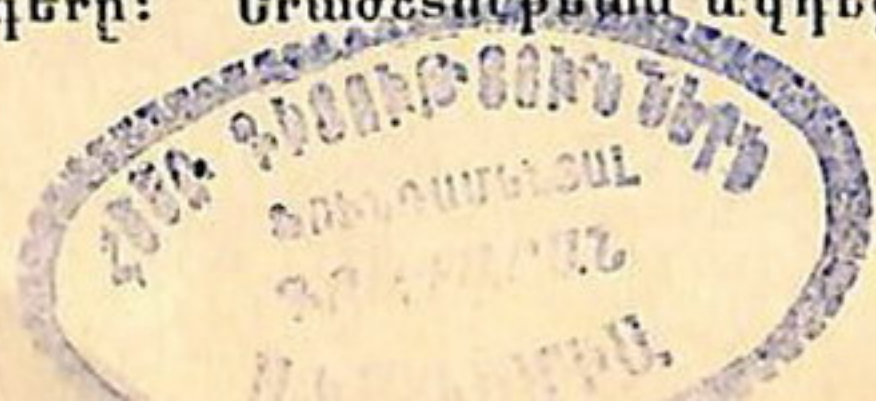
Հանապարհը (վաղուան ընկերային դրութիւնը)՝ Վ.
Հապեհեան

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հ.Յ.Դ. Երիտ. Միութիւնը ունի առանձին պատ-
նական խումբեր, որոնց կը մասնակցին 9-14 տարեկան
պատանիներ. Այս խումբերու վարիչները պէտք է ջա-
նան տղոց համար հասկնալի նիւթեր ընտրել: Կատարել
աւելի կարն ընթերցումներ եւ լրացուցիչ բացատրու-
թիւններ տալ:

Պէտք է օգտուիլ նախորդ զեռնիսներու մեջ յիշա-
տակուած նիւթերէն. Հայոց Պատմութիւն, Ազատագ-
րական Շարժում, Հայաստանի աշխարհագրութիւն,
Հերոսներու կեանքը ու մղած կռիւները:

Պատանիներուն սորվեցնել մեր ազգային, յեղա-
փոխական եւ ժողովրդական երգերը: Առանձին տե-
րակներու մեջ պատանիներուն ընդօրինակել տալ այդ
երգերը: Երաժշտութեան ազդեցութիւնը խոր է պատա-

նիին վրայ, անոր եռանդ, կորով եւ փառութիւն կը
ներշնչէ:

Պատանիներու ընթերցումին համար իբրեւ նմոյժ
ստորեւ կը յիշատակենք քանի մը նիւթեր.

Բ. Թաւեանի « Հայկաւրան » ընթերցանութեան
գիրքը, Միջին Բ. Տարի: — Ո՞վ պահած է հայ ազգը՝
Յովհ. Յակոբեան. էջ 29: Հայր եւ հայր՝ Ո. Սարոյեան
էջ 84: Յեղին ձայնը՝ Լեւոն Բաշայեան էջ 87: Իմ
սասս՝ Գուրգեն Մահարի էջ 96: Բերլենհեմի մէջ՝ Գուր-
գեն Միսիթարեան էջ 111:

Լ. Շանթի «Հայրենի Աշխարհ» հինգերորդ տարի.
Ի՞նչպէս ես հայ մնացի՝ Արմէն Գարօ, էջ 38: Ասրհա-
նակին միջադէպը՝ Արմէն Գարօ, էջ 108: Յովհ. Թու-
մանեանի՝ Սասունցի Դաւիթը, Մի կաթիլ մեղր:

Արշակ
Տանիրտ
Հայրենեան
Մարտ

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0596325

[Stamp]

[14]

ЦЕНА

4429

Արամ Այգյան
Գրքեր — Երևան

Printed in Egypt by
THE NEW STAR PRESS
7, Daramalli Street, Cairo - Egypt